

A. V. I. S.

Peter Vilhelm Glob

20. februar 1911 – 20. juli 1985

Af Olaf Olsen

»Eventyret om P. V. Glob« er titlen på en af de bøger, der er skrevet om arkæologen Peter Vilhelm Glob. »Kammerat Glob« hedder en anden bog, skrevet af hans venner. Det er sandt, at der stod en aura af eventyr omkring P. V. Glob, og det er også rigtigt, at han var en god kammerat for sine venner og for de fagfæller, som han knyttede sig til. Men skal man tegne et vellignende portræt af P. V. Glob, er det hverken det eventyrlige eller det kammeratlige, der falder mest i øjnene. Eventyret kom ikke til ham af sig selv, men var et produkt af hans jernflid, hans intuition og hans sans for dramatisk iscenesættelse. Og kammeraten Glob var på mange måder en enspænder, som udviklede sine ideer alene og gik sine egne veje. Så måtte kammeraterne følge med, hvis de kunne. Glob vendte sig ikke for at se, om alle var med.

P. V. Glob blev født den 20. februar 1911 som ældste søn af maleren Johannes Glob, der dengang især var landskabsmaler, men siden vandt ry for sin portrætkunst. Johannes Glob var tillige en indsigtfuld og ihærdig amatørarkæolog, der opsporede fortidsminderne i naturen, gravede og samlede oldsager. Sønnen kom til at ligne sin far i sind og skind. Han arvede hans kunstneriske indlevelse og kvalitetssans, hans omhu og krav om fast komposition i arbejdet, hans glæde over naturen og hans entusiastiske kærlighed til oldtidens levn. Det er ingen overdrivelse, når P. V. Glob i en efterskrift til sin disputats i 1944 skriver, at »min interesse for de jyske enkeltgraves særprægede økser og lerkar går tilbage til min tidligste barndom«. Johannes Glob lærte sin søn at læse oldsagernes sprog, længe før han kunne skelne bogstaverne.

P. V. Glob levede næsten hele sin barndom i Lyngby, fra 1923 på Mosegården ved Mølleåen – midt i et naturområde, der strakte sig fra Furesøen til Øresund, rigt på skønhedsindtryk og rigt på oldtidsminder. Her strejfede han om, først med sin far, siden alene og med venner, tegnede, malede, samlede oldsager, som han nummererede omhyggeligt, og gjorde sig fortrolig med egnens fortid og nutid. Sin gæld til barndommens land betalte han tilbage mange år senere, i 1973, med den smukke

bog *Fortidens spor. Dyrehaven og Jægersborg Hegn*, som han indledte med Johannes V. Jensens ord om en oldtidshøj i Dyrehaven: »Det skønneste sted i verden, hjertepunktet i Danmark«.

I sin gymnasietid vaklede P. V. Glob mellem arkæologien og malerkunsten. Det blev arkæologien. »Flækken vandt«, skriver hans broder Jørn, der selv valgte malerkunsten. Men P. V. Glob slap ikke penslen helt. I 1934 udstillede han i Den Frie, og staffeliet forblev hans ledsager på mange af de store rejser, han siden kom til at foretage. Forbindelsen med kunstens verden og kunstens udøvere bevarede han, og venskabet med malerne omkring *Helhesten* og *Cobra* gav hans tilværelse en dybde og et perspektiv, der også måtte præge hans virksomhed i arkæologiens tjeneste.

P. V. Glob blev student fra Lyngby Statsskole i 1930. Netop da var Johannes Brøndsted blevet udnævnt til lektor i nordisk arkæologi ved Københavns Universitet. Glob blev hans første student. Johannes Glob søgte at introducere sønnen hos lederen af Nationalmuseets oldtidsafdeling, men uden held. Afdelingen var dengang i en dyb krise og på det nærmeste et lukket land for studenter. P. V. Glob vendte sig i stedet til museets etnografiske samling, hvor han fik en gæstfri modtagelse, og denne forbindelse bevirkede, at Glob i 1932 fik sin første store chance som arkæolog og ekspeditionsmand. Han blev ansat som arkæologisk assistent ved »Treårsekspeditionen til Christian X's Land«, som Lauge Koch stod for, og kom til at opholde sig i Nordøstgrønland i et år og to måneder – to korte somre og en lang vinter.

Der kan ikke være tvivl om, at P. V. Glob følte det som en befrielse, da han den 15. juni 1932 gik ombord i den gamle ishavsskude »Gustav Holm« for at tiltræde rejsen til Østgrønland. Det stillesiddende studentliv var ikke hans livret. Han ville ud, se, opleve og opøve sin arkæologiske færdigheder ved arbejde i felten.

Glob kunne næppe have fået en bedre begynderopgave. På Grønland blev han modtaget af den seks år ældre eskimoarkæolog Helge Larsen, der i seks hektiske arbejdsuger – dagene er lange i den arktiske sommer – indførte sin unge kollega i fagets metoder, problemer og muligheder. Sammen foretog de både udgravninger og rekognosceringer, før Helge Larsen i slutningen af august pakkede sit grej og rejste tilbage til Danmark. Derefter stod den 21-årige student med eneansvaret for ekspeditionens arkæologiske indsats. Han overvintrede i ekspeditionens hus på Ellaø, og da solen atter kom frem og vejret tillod det, lagde han på lange

slæderejser depoter ud til den kommende sommers undersøgelser, der omfattede seks forskellige eskimoiske bopladser.

De barske vilkår i den grønlandske vinter og den hektiske travlhed i den korte gravesæson harmonerede godt med Globbs robuste fysik og store arbejdsevne. Med sit praktiske håndelag og evnen til at improvisere var han den fødte ekspeditionsmand. For hans egen skoling betød det nok allermest, at han lærte den arkæologiske udgravnings kunst og – især – at han udviklede sin evne til at spore fortidsminderne i landskabet. Hertil er de øde arktiske områder ypperligt egnede. Fortidens levn vil som regel være synlige på jordoverfladen, og arkæologen må derfor først og fremmest gøre sig fortrolig med de topografiske indicier, der viser, hvor der overhovedet kan have været menneskelig bosættelse. De erfaringer, som Glob gjorde i så henseende på Grønland, kom ham til nytte mange år senere i ørkenområderne ved Den arabiske Golf.

At Glob med sin stærke sans for naturen også måtte blive bjergtaget af den arktiske flora og fauna, siger sig selv. På en vinterlig slæderejse med en norsk fangstmand oplevede han endog at nedlægge en eller flere isbjørne – hvor mange er lidt uklart. Som alle gode historiefortællere havde Glob betydelige fabulerende evner, og i erindringen var på hans gamle dage mindst tre faldet for hans bøsse.

Da P. V. Glob i efteråret 1933 vendte hjem til København, var studievilkårene forbedret radikalt. Hans lærer Johannes Brøndsted var blevet leder af Nationalmuseets oldtidsafdeling, hvis enorme samlinger blev åbnet for studenterne. Fra nu af blev museet Globbs daglige arbejdsplads. Her færdiggjorde han sit første skriftlige arbejde, beretningen om undersøgelserne på Grønland, *Eskimo Settlements in Kempe Fjord and King Oscar Fjord*, der udsendtes i Meddelelser om Grønland i 1935.

Allerede året efter aflagde P. V. Glob sin magisterkonferens, en bemærkelsesværdig hurtig præstation, især i betragtning af, at hans seksårige studietid ikke blot rummede den lange grønlandske digression, men også havde været afbrudt af feltopgaver for Nationalmuseet – den vigtigste af dem udgravningen af Borremosefæstningen i Himmerland, hvor Johannes Brøndsted, der selv ikke holdt meget af at få jord under neglene, lod den praktiske student Glob styre hele feltarbejdet. Glob fortsatte udgravningerne i Borremose i de følgende år, også efter at han i 1937 var blevet museumsinspektør ved Nationalmuseet og her fik sine egne udgravninger at varetage.

På Borremose foldede P. V. Glob sig for første gang rigtigt ud som

udgravningsleder. Det var, som om han tog revanche for den ensomme tårn på Grønland ved at samle et muntert-støjende hold af studenter om sig. Her skabtes den særlige globske udgravningsstemning, hvor man arbejdede hårdt, festede endnu livligere – og næste morgen var på pletten i udgravningen, måske med et tungt hovede, men lige så ihærdigt arbejdende som dagen før. Alt med Glob som det inspirerende midtpunkt. Her var det virkelig kammerat Glob, der var i funktion, drilsk og fandenivoldsk, med store krav til sine medarbejdere og endnu større til sig selv.

I årene 1938-42 og atter fra 1945-47 tog P. V. Glob flittigt del i den berejsning af Danmark, som naturfredningsloven af 1937 havde pålagt Nationalmuseet med henblik på tinglysning af fredningen af de 25.000 oldtidsminder, der nu med ét var blevet gennemført. På disse rejser og på de mange små nødudgravninger, som krigstidens tørveskær førte med sig, erhvervede Glob et grundigt kendskab til så at sige hele Danmark. Hans begavelse var udpræget visuel, og hans hukommelse det ikke mindre. Han huskede også mennesker, en uvurderlig fordel for den flittigt rejsende arkæolog, og han levede op til Nationalmuseets tradition for folkeoplysende arbejde, både ude i landet og hjemme ved skrivebordet. Mellem de mange skrifter, der kom fra hans hånd i disse år, var der adskillige populære arkæologiske arbejder, deriblandt bogen *Danske Oldtidsminder* fra 1942.

Midt i denne forrygende travle virksomhed, der også omfattede stiftelsen af en stor familie i ægteskabet med Harriet Roepstorff, der blev indgået i 1939, og – naturligvis – en energisk og opfindsom deltagelse i modstandsbevægelsen, færdiggjorde P. V. Glob i december sin disputats *Studier over den jyske Enkeltgravskultur*, der samler og ordner et stort arkæologisk materiale med en kompromisløs omhu, som gør store dele af bogen til knastør læsning, men også med et overblik, der imponerer den udholdende læser. Lige så lidt som samtidens øvrige arkæologer var Glob i tvivl om, at enkeltgravskulturens nye anlægstyper og oldsager skyldtes et neolitisk erobrerfolk, der havde sat sig i besiddelse af Danmark. Med et udblik til datidens øvrige europæiske kulturer giver Glob i disputatsen en fængslende skildring af disse erobreres lange vej til Danmark, til hest og med øksen som det foretrukne våben. I vore dage tror arkæologerne ikke længere på denne indvandring. Teorien er fældet af nye fund og moderne naturvidenskabelige dateringer. Men dette rækker ingenlunde ved værdien af Glob's systematisering af enkeltgravskulturen. Den er lige så nyttig i dag som ved fremkomsten i 1945, da bogen af C. J. Becker blev karakteri-

seret »et af de fineste arkæologiske arbejder, som har set lyset herhjemme i en lang række år«.

I 1940'erne og 1950'erne fik dansk arkæologi en ny stor mæcen, hvis man da tør bruge dette ord om arbejds- og socialministeriet, der med kæmpebevillinger til beskæftigelsesforanstaltninger for langvarigt arbejdsløse gjorde det muligt for Nationalmuseet at iværksætte omfattende arkæologiske udgravninger i de dele af landet, der var plaget af stor arbejdsløshed. P. V. Glob var blandt de arkæologer, der først meldte sig med ønske, og i årene 1946-49 gennemførte han to betydelige undersøgelser af denne art.

Den første gjaldt den største af de mægtige Slots Bjærgby-høje ved Slagelse, Galgebakken, der – ikke helt uventet – viste sig at være et jernalderanlæg, bygget over en bronzealderhøj. I bronzealderhøjen var der grave, men den store jernalderhøj var mod forventning tom – måske et minde over en høvding, der var død i det fremmede. Til gengæld løj navnet Galgebakken ikke. I højen fandtes fundamentet for en trebenet galge, og det vrimlede med skeletter af hængte og halshuggede misdædere omkring den – i alt henved et halvt hundrede. Glob, der på forhånd havde delagtiggjort pressen i sine store forventninger til højen, kanaliserede behændigt offentlighedens interesse til de makabre grave.

Af langt større arkæologisk betydning var den anden udgravning. I Barkjær på Djursland – ganske nær ved det sted, hvor han siden skulle erhverve gården Fredensdal, der blev hans hjem i næsten 25 år – afdækkede han i årene 1946-49 et sælsomt anlæg fra tidligneo-litisk tid, bestående af to enorme parallelle »bygninger« af træ, 85 meter lange og ca. 7 m brede, indvendigt opdelt ved tværvægge i rum på ca. 20 m². Glob tolkede anlægget som en landsby, Danmarks ældste, hvor bondefamilierne havde levet i en rækkehusbebyggelse omkring landsbygaden. Under indtryk af senere fund af kultulanlæg fra samme periode ændrede Glob siden hen opfattelse og opkastede i 1975 den tanke, at anlæggene i Barkjær var dødehuse, opført som kopier af stenalderfolkets egne boliger og lagt på tomten af en ældre landsby. Glob nåede dog aldrig at fremlægge en egentlig publikation af den komplicerede udgravning, og det er derfor endnu ikke muligt at vurdere hverken den første eller den anden teori efter fortjeneste.

I 1949 forlod P. V. Glob Nationalmuseet for at tiltræde et nyoprettet professorat i nordisk arkæologi ved Aarhus Universitet, hvortil der var knyttet posten som leder af Forhistorisk Museum i Aarhus. Embedet var

skræddersyet til Glob. Pionérånd, begejstring, energi, opfindsomhed og gennemslagskraft var de egenskaber, der kaldtes på, og dem havde P. V. Glob.

I et nært samarbejde med den dynamiske Aarhus-borgmester Svend Unmarck Larsen og med støtte af håndplukkede medarbejdere, som han bragte med sig fra København, blæste Glob liv i hver krog af det gamle museum i Vester Allé. Han skabte Jysk arkæologisk Selskab og brugte dette nye forum til at fremme interessen for arkæologi overalt i Jylland. Museets udstillinger blev moderniseret, og da et heldigt fund bragte Forhistorisk Museum i besiddelse af et moselig, jernaldermanden fra Grauballe, blev begivenheden brugt med stor dygtighed til at skabe opmærksomhed omkring museet og bevillinger til dets arbejde. Det delvist mumificerede lig af det henrettede oldtidsmenneske blev udstillet i samlingen – noget som Nationalmuseet havde undladt at udsætte sine moselige og sine gæster for.

Universitetsundervisningen fik aldrig Glob's store interesse. Hans omfattende viden, præcise hukommelse og store idérigdom gav ham for så vidt de allerbedste forudsætninger for virksomheden som universitetslærer. Men Glob følte sig aldrig hjemme på en talerstol eller ved et kateder, og det morede ham ikke at rette opgaver. Den inspiration, der udgik fra ham i samtaler på tomandshånd eller i små grupper, kom til gengæld studenterne til gode – allermest når de var med ham på ekskursioner til fortidsminder eller på udgravning.

Det sidste blev der rig lejlighed til. Glob sørgede fra første færd for, at hans studenter fik praktisk udgravningserfaring. Forhistorisk Museum påtog sig store udgravningsopgaver. Fra begyndelsen af 50'erne kan fremhæves våbenofferfundet i Illerup ådal, storstensgravene og kulthuset i Tustrup, flintværkstedet på Fornæs og de såkaldte svenskegrave på Als. Selv var Glob i sommeren 1953 på Grønland, hvor han udgravede palæoeskimoiske ruiner. Herfra medbragte han en hvid falkeunge, som en dreng havde taget på en rede. Falken var det hans agt at forære herskeren på øen Bahrain i Den arabiske Golf, sheik Sulman bin Hamad bin Isa Al-Khalifah. Dette indvarslede en ny – helt ny – fase i Glob's liv og virksomhed.

Inspirationen til ekspeditionerne til Bahrain fik Glob fra en medarbejder, den engelske arkæolog Geoffrey Bibby, der havde arbejdet nogle år for et engelsk olieselskab i Golfen og nu ved skæbnens uransagelige tilskikkelser var havnet i Aarhus. Han fortalte Glob om den fjerne ø, hvor der var 100.000 gravhøje og ingen arkæologer. Glob's reaktion var karak-

teristisk. Han blev fyr og flamme, slog i bordet og udtalte de bevingede ord »Vi ta'r sgu derned« – alt dette efter hvad Bibby har berettet. De to kom derned i december 1953. For Glob var Mellemøsten terra incognita, men han levede sig lynhurtigt ind i forholdene, indså de vældige muligheder for arkæologiske landvindinger og – hvad der i denne fase var det allervigtigste – vandt sheikens tillid og sympati for de flyvske tanker om en dansk ekspedition til øen.

I bogen »I Dilmun tier ravnene« har Geoffrey Bibby givet en storartet beskrivelse af Glob's rekognosceringer på Bahrain. Der var aldrig før fundet spor af forhistorisk bebyggelse på øen, kun grave, og blandt de få, som interesserede sig for det, var det den gængse opfattelse, at Bahrain ikke havde været beboet i oldtiden, men alene havde tjent som en kæmpe-mæssig nekropol, hvortil man sejlede sine døde. Dette troede Glob ikke på, og ved at køre og vandre rundt i ørkenlandet kunne han med sit skarpe blik udpege de steder, hvor der måtte have været bebyggelse – for dernæst at dokumentere dette ved at opsamle uanselige oldsager på overfladen og foretage punktudgravninger, der straks afslørede ruiner af flere templer og lokaliserede selve Bahrains oldtidshovedstad.

Efter fem måneder i ørkenen vendte Glob hjem til en ulige vanskeligere opgave: at overbevise de rette vedkommende om, at de burde bevilge midler til »Dansk Arkæologisk Bahrain-Ekspedition«. Det hjalp, at han fra rejsen havde fodret læserne af Aarhus Stiftstidende med artikler fra ekspeditionen – bidrag med overskrifter som »Sheiken blev glad for falke fra Glob«, »Jagtselskab med bare ben hos Bahrain-sheik«, »Slanger er jærtegn om kommende fund«. Ved indsamlingen spillede Glob med dygtighed og godt resultat på den danske og specielt århusianske lokalpatriotisme. Ekspeditionen ville udbrede Danmarks ry og plante Aarhus' navn på verdenskortet.

I de følgende år voksede ekspeditionerne i omfang, og flere mål kom til. Det var ikke blot i Bahrain, Glob kaldte den arkæologiske interesse frem. Fra nabostaterne kom der ønsker om at få del i de danske arkæologers arbejde, og der blev sendt hold til Qatar, Kuwait, Abu-Dhabi og Oman, til slut endog til det ellers svært tilgængelige Saudi-Arabien. Glob's falke- og burnusdiplomati fejrede triumfer.

For dansk arkæologi fik ekspeditionerne til Golfen den betydning, at en lang række arkæologer, unge som ældre, fik et udblik, en udvidelse af deres horizon, der er kommet dem til gavn siden hen. At nogle mente, de burde være blevet herhjemme, hvor der var nok at gøre, siger sig selv. Men det gik endda. I øvrigt var det ikke kun arkæologer, der var med.

Glob, der i Aarhus havde suppleret Forhistorisk Museum med en etnografisk sektion, sendte også etnografer til Golfen, og han fandt plads til kunstnere fra sin store vennekreds. De blev et farverigt indslag i arbejds-holdene.

En faglig vurdering af ekspeditioner må udmunde i, at de har haft overordentlig stor betydning for udviklingen af arkæologien i Golf-området. Hovedparten af Globs nytolkninger, der i begyndelsen blev mødt med dyb skepsis fra de etablerede nærorientalske arkæologer, er nu accepteret af de fleste. Og Glob har en stor del af æren for, at arkæologien i dag, hvor de mange stater og sheikdommer i området er midt i en hektisk moderniseringsproces, har fået en fremtrædende plads i det nye kulturelle og nationale mønster. I Bahrain rejses der nu et stort nyt Nationalmuseum, tegnet og bygget af danske arkitekter og ingeniører, og med udstillinger der tilrettelægges af arkæologer og etnografer fra Moesgaard.

Alt er dog ikke idel fryd. Selv om der foreligger en del rapporter fra udgravningerne – fra Globs egen hånd således den fascinerende bog *Al-Bahrain. De danske ekspeditioner til oldtidens Dilmun* fra 1968, er det gået langsomt med den videnskabelige bearbejdelse af resultaterne. Dette er blevet bebrejdet Glob, ikke mindst af andre vestlige arkæologer i Golfen (af hvilke nogle ikke har været stort hurtigere selv). Kritikken er berettiget. Glob var langt bedre til at organisere ekspeditionerne end til at styre det knapt så attraktive hjemmearbejde bagefter, og de mange korttidsengagementer af ekspeditionsdeltagere for en enkelt sæson eller to var på langt sigt en uheldig disposition. For disse deltagere var arbejdet i Bahrain et kort mellemspil, som man gik vældigt op i, så længe det varede, men som det var svært at engagere sig alvorligt i efter hjemkomsten til Danmark. Der er imidlertid håb forude. På Moesgaard arbejdes der i disse år hårdt for at afslutte boet efter Globs arabiske ekspeditioner.

P. V. Glob var professor ved Aarhus Universitet fra 1949 til 1960. Hvad han nåede i disse elleve år er utroligt. Og endda er ikke alt nævnt. Han spillede en central rolle i det årelange udvalgsarbejde, der affødte museumsloven af 1958 og banede vejen for en professionalisering af Danmarks lokalmuseer. Og midt i alt det praktiske arbejde glemte han ikke sine forpligtelser som videnskabelig og populærarkæologisk skribent. Foruden talrige mindre afhandlinger og artikler skrev han to selvstændige bøger. I *Ard og plov i Nordens oldtid* fra 1951 fremlægges og fortolkes al tilgængelig viden om forhistoriske plovredskaber og pløjning. Bogen rummer vigtige nye observationer og ideer, ikke mindst med helleristnin-

gernes pløjebilleder som udgangspunkt. Året efter udkom Glob's bidrag til værket »Danske Oldsager«, bind 2 med titlen *Yngre Stenalder*, der systematiserer og beskriver periodens oldsagstyper. Værkets karakter af katalog levner ikke megen plads for spræl, men Glob fører på smukkeste vis linien videre fra disputatsens klare udredning af enkeltgravskulturens oldsager.

I 1960 fyldte Johannes Brøndsted 70 år og gik af som rigsantikvar. Glob's position i den danske museumsverden var så stærk, at der ikke kunne herske tvivl om, at stillingen måtte tilfalde ham, hvis han ønskede den. Men ville han? Ingen vidste det, og på det afgørende tidspunkt rejste Glob til Kina uden at efterlade klar besked. Sagen vakte almindelig opmærksomhed, og en kendt avisdigter skrev et vers, der endte med ordene »Vi venter på Globob«.

Glob ville. Måske følte han, at han havde nået sine vigtigste mål i Aarhus. Det så endog ud til, at hans seneste plan, der gik ud på at flytte Forhistorisk Museum fra byens centrum til herregården Moesgaard, ville kunne realiseres – som det jo også skete under hans efterfølger Ole Klindt-Jensen. Nu var det Nationalmuseet, der havde brug for hans energi og opfindsomhed. Han blev budt velkommen med varme og forventning, men også med en vis nervøsitet. I en gammel institution med en fast indarbejdet fordeling af opgaverne vil der altid være en del medarbejdere, som ville kunne tilslutte sig de middelalderlige håndfæstningers ord: »Vi ville ingen forandringer«.

Dette fik Glob at mærke, da han godt et år efter sin tiltræden fremlagde en storslået plan om total udflytning af Nationalmuseet fra det indre København til Virumgårds jorder. Han havde tre gode argumenter: det gamle palæes uegnethed som ramme om moderne museumsudstillinger, de håbløst trange pladsforhold og den accelererende luftforurening i det centrale København. Men i sin iver for at få planen frem havde Glob ikke sørget for at have sit bagland i orden. Han havde ikke drøftet den tilstrækkeligt med sine medarbejdere, og han havde ikke sikret sig den nødvendige støtte og opbakning fra politisk hold og i Kulturministeriet. Det sidste var fatalt. Selv i de velhavende 60'ere kunne man ikke uden videre finde 500 millioner kroner til et sådant projekt. Planen blev aldrig realbehandlet, end ikke da Glob i 1963 knyttede den til Udenrigsministeriets pladsproblemer og foreslog, at dette ministerium overtog hele komplekset ved Frederiksholms Kanal.

For Glob var dette en bitter skuffelse og vel det første egentlige neder-

lag i hans liv. Siden kom flere til. Det ramte ham således hårdt, da det i 1975 lykkedes for Fredningsstyrelsen at fravriste ham en del af hans embedsområde.

Medvirkende til sådanne nederlag var det, at Glob havde et meget specielt forhold til møder og forhandlinger. Dette forhold var, for at sige det mildt, ikke godt. Sin store styrke havde Glob i samtaler på tomandshånd eller i en lille kreds, som han kunne delagtiggøre i sine tanker og visioner. Her var han inspirerende som ingen anden. Men han, der trivedes så godt i samtale og medspil, var aldeles utilgængelig for modspil. Glob forventede til enhver tid, at man ikke blot forstod, men også delte hans synspunkter. Hvis nogen søgte at fremføre en anden mening i en sag, der lå Glob på sinde, blev han umådeligt vred, for voldsomt op og tilkendegav sin despekt over for den formastelige, ofte med anvendelse af ord der sædvanligvis ikke bruges af statstjenestemænd i 38. lønningsklasse.

Denne forhandlingsform, hvis man da kan kalde den det, opretholdt Glob uden persons anseelse. Han gjorde sig ingen taktiske overvejelser, men agerede i enhver situation impulsivt og spontant. På sine ældre dage, da han var kørt træet i den mødekrævende nye demokratiske ledelsesstruktur på Nationalmuseet og ikke længere havde kraft til voldsomme eruptioner, betjente han sig i stedet af den tunghøres privilegium: kun at høre det man ønsker at høre. Når det alligevel i reglen gik godt, skyldtes det udstrålingen fra hans stærke og varme personlighed og hans store faglige autoritet.

I løbet af 1960'erne lykkedes det for P. V. Glob at gennemføre en væsentlig fornyelse af Nationalmuseets udstillingsvirksomhed: de store sommerudstillinger i Brede, hvor der blev eksperimenteret på livet løs med nye, populære udstillingsformer. Afgørende for denne succes var det, at Glob i Brede fik det nødvendige medspil fra en åndsfrænde, etnografen Werner Jacobsen, som Glob fik kaldt hjem fra et mangeårigt ophold i Nepal og gjorde til chef for en særlig oplysningsafdeling på Nationalmuseet.

De årlige ekspeditioner til Den arabiske Golf fortsatte til og med 1965, og Glob deltog personligt i dem alle. Det var hårdt slid, men ekspeditionslivet, der passede ham så godt, gav ham kraft og overskud til at udstå dagliglivets prøvelser i det store museum, der havde så svært ved at finde melodien. Glob trivedes ikke som administrator i København, men nød så meget mere at rejse rundt i landet, allerhelst til sine gamle venner på provinsmuseerne. Han fandt også rekreation ved at deltage i driften af

gården på Mols, der i det daglige var i hænderne på hans kone, og Glob var aldrig så stolt, som når hans kvæg eller får fik præmie på dyrskuet i Randers. Sad han endelig ved skrivebordet i Prinsens Palæ, så han med misundelsesværdig sindsro på, at stablen af ubesvarede breve og skrivelser voksede til betydelige højder. Glob ville gerne skrive, men ikke breve. Det skulle være bøger.

Og han skrev. Som arkæologisk skribent havde Glob sin allermest produktive periode i årene mellem 1965 og 1973, hvor han udsendte en stadig strøm af artikler, afhandlinger, populærvidenskabelige skrifter og faglige værker. I 1965 udkom den bog, som skulle vinde størst udbredelse, *Mosefolket*, en fængslende beretning om de mange fund af velbevarede lig af henrettede mænd og kvinder, der i jernalderen var sænket i de danske moser, med en tolkning af de religiøse forestillinger, der kan have ligget bag de grusomme drab. Bogen kom i mange danske oplag og blev oversat til svensk, finsk, tysk, engelsk, fransk og polsk. I 1967 udsendtes *Danske oldtidsminder* fra 1942 i en ny, revideret udgave, prydet med Globbs egne fremragende fotografier – en kunstners værk. Også den blev genoptrykt flere gange og udsendt på engelsk og tysk. I 1968 kom oversigtsværket *Al-Bahrain*, som jeg allerede har nævnt – også en betydelig præstation og en medrivende bog.

Dernæst vendte Glob sig til det mere videnskabeligt orienterede publikum. Det skete med en bog, der var forberedt allerede i Aarhus-tiden, *Helleristninger i Danmark* (1969), et stateligt værk i kvartformat på 333 sider med omhyggelig udredning af den billedverden, der lever i de danske helleristninger fra bronzealderen. Det er den systematiske forsker, der skriver her, mere frigjort og spændstigt end i sine tidligere videnskabelige værker og med inspirerende tolkninger af billedernes oprindelse, deres europæiske baggrund og motivernes mening. Bogen rummer også et katalog over samtlige danske fund – 107 billedsten og 671 sten med de gådefulde skålformede fordybninger.

Med *Højfolket* (1970) var Glob atter tilbage i den populær-arkæologiske sfære – en bog i stil og anlæg som *Mosefolket*, men nu med bronzealderens grave og mennesker som emne. Bogen vandt ikke sin forgængers store udbredelse. Den manglede de pirrende mord, men kunne nok have fortjent en større læserskare end den fik. Til gengæld var der mange, særdels mange endda, der købte *Globbs brændevinsbog* (1972), i hvilken han udmøntede et langt livs erfaringer med indsamling af krydderurter til forædling og forbedring af den danske snaps.

Globbs sidste arkæologiske bog blev *Fortidens spor* (1973), den smukke

hyldet til Dyrehavens oldtidsminder. Derefter ebbede hans forfattervirksomhed hastigt ud. Bortset fra dagbladsanmeldelser af arkæologisk og arktisk litteratur skrev Glob efter 1973 kun otte små artikler, ingen af dem mere end få sider store. Den gamle kæmpe, der altid havde levet stærkt og budt sig selv det utrolige, havde allerede længe lidt under et svigtende helbred. Han stod hårdt imod, men efterhånden fik sygdommen overtaget. Selv stolede Glob på, at han ville vinde fysisk kraft og åndeligt overskud til at tage pennen frem igen, når han ved sin pensionering i 1981 blev befriet fra rigsantikvarembedets belastning. Der var så meget, han endnu gerne ville nå og glædede sig til at arbejde med i den »hule«, han allerede i 1960 havde indrettet sig i et fjernt hjørne i Prinsens Palæ. Først og fremmest bearbejdelsen af de store gamle udgravninger i Borremose og Barkjær, men også en lille bog, der skulle bevise, at Bornholm havde været muhamedansk i vikingetiden. Denne bog blev hans sidste store ambition. Men der blev intet af den. Hulen blev ikke en arbejdsplads, men et hvilested. Selv om Glob til det sidste bevarede sin åndskraft usvækket, læste flittigt og skrev korte boganmeldelser til Politiken, havde han ikke længere styrke til videnskabeligt arbejde. Til København kom han sidste gang i november 1983. De sidste halvandet år affandt den før så omkringfarende P. V. Glob sig med et stilfærdigt liv ved sin Harriets side på gården på Mols. Her sov han ind i døden den 20. juli 1985.

At måle Glob som videnskabsmand er ikke umiddelbart let. Han var sit fags førstemand i næsten en menneskealder, og der stod gny om hans navn. Han var et stærkt og særpræget menneske. Men var han også en stor arkæolog? Mit svar er ja, ubetinget ja, dette uagtet at P. V. Glob på ingen måde fremstod som en fornyer af sit fag. I god overensstemmelse med de herskende tendenser inden for nordisk arkæologi arbejdede han empirisk og pragmatisk, uden at gøre sig synderlige erkendelsesteoretiske overvejelser. Nye strømninger i faget, som f. eks. den »New Archaeology«, der o. 1970 søgte nye veje ved sit krav om synteser, baseret på samfundsvidenskabelige modeller og kvantificering af de arkæologiske vidnesbyrd, var fremmed land for P. V. Glob. Den slags interesserede ham ikke. Han var – sagde han selv – »genstandsforsker«, og denne forskning drev han på helt igennem traditionel vis ved kronologisk-typologiske studier. Her var han med sin grundighed og selvdisciplin, sin flid og sin enorme visuelle hukommelse så at sige forudbestemt til at opnå betydelige resultater. I udforskningen af enkeltgravskulturen og af bron-

zealderens helleristninger vil al fremtidig arkæologisk forskning forblive i dyb taknemmelighedsgæld til P. V. Glob.

Intuitionen kan ingen videnskabsmand undvære, og da allermindst arkæologen. Glob's intuition var usædvanligt stærk og sikker. Den ledte ham på sporet af vigtige nyopdagelser, både i Danmark og i Den arabiske Golf. Og hans sejhed og stædighed holdt ham på sporet, også hvor hans tolkninger blev mødt med tvivl og mistro. Mest slående ved undersøgelserne af de stenbyggede templer, som han fandt ved Barbar på Bahrain. Den etablerede nærorientalske arkæologi hævdede længe, at templerne var af romersk oprindelse. Glob holdt på, at de var 2000 år ældre – og fik ret.

Intuitionen var hos P. V. Glob knyttet sammen med en stærk kunstnerisk og følelsesmæssig indlevelse i fortiden. Også dette har arkæologen gavn af. Et morsomt eksempel er vikingesmykket fra Gaabense Vig, som ældre forskere korrekt, men ikke særlig inspireret beskrev som »et kringleformet ornament«. Glob så, hvad det var: et billede af et vikingeskib, omsat til datidens kunstneriske formsprog. Og han kunne bevise denne iagttagelses rigtighed (*Antikvariske Studier I*, 1977).

For videnskabsmanden kan den stærke indlevelse imidlertid være et tveægget sværd. Således også for P. V. Glob. Selv var han, sin ateisme til trods, et udpræget religiøst gemyt, fuld af tro og overtro. Fik han en ny kniv, følte han, at den var efter ham, og han blev først helt tryk ved den, når den havde skåret ham én gang, og der var kommet blod af såret. Og det var bestemt ikke for spøg, at han i de senere år gik med en guldring i det ene øre.

Den religiøse indlevelse forledte Glob til dristige for ikke at sige tvivlsomme tolkninger af oldtidens trosforestillinger. Et eksempel er bogen om moseligene, hvor det kultisk-rituelle i drabene betones langt ud over, hvad der er dækning for i de historiske og arkæologiske vidnesbyrd. Også i sine udredninger af bronzealderens billedverden giver han fantasien større råderum, end det er videnskabeligt forsvarligt, og det er især angribeligt, at han benytter religionshistoriske paralleller uden fornødent hensyn til kronologiske barrierer og geografiske afstande. Følelsesmennesket P. V. Glob besejrer ikke sjældent videnskabsmanden af samme navn – som når han vil forklare, hvorfor den store Jellingesten mangler et hjørne foroven. Det ligner grangiveligt en frostsprængning. Men Glob hævdede med stor styrke, at nogen har »slået Jellingestenen ihjel«.

Til billedet af P. V. Glob som videnskabsmand hører også hans bestræ-

belser for at øge offentlighedens forståelse for arkæologien. En væsentlig del af hans litterære produktion blev skrevet med henblik på et bredt publikum. Dette er for så vidt ikke usædvanligt inden for dansk arkæologi. Også hans to umiddelbare forgængere, Poul Nørlund og Johannes Brøndsted, var fremragende populærvidenskabelige skribenter. Men Glob arbejdede langt mere bevidst på at bringe arkæologien i offentlighedens søgelys, end de havde gjort det, og han havde sikker sans for, hvorledes dette kunne benyttes til at fremme museernes bevillinger. Han søgte selv rampelyset og kunne givetvis lide det. Men det er et paradoks, at han samtidig var personligt sky og utilpas, når han skulle tale i større forsamlinger.

P. V. Glob blev indvalgt i Videnskabernes Selskab i 1961. I Selskabet har han givet meddelelser om udgravningerne i Bahrain, om Jellings bautasten og om bronzealderens billeder. Hans stadige rejser gjorde det vanskeligt for ham at deltage regelmæssigt i Selskabets virksomhed. Men var han i København, kunne man være sikker på, at han kom til vore møder, og han gav ofte udtryk for sin glæde ved at være her, hvor han følte sig blandt venner.

Nu må vi savne P. V. Glob's ranke skikkelse med de karakteristiske ansigtstræk og det flagrende hvide hår. På Nationalmuseet har vi ham dagligt for øje i den smukke portrætbuste, som Knud Nellemose skabte ved hans afgang i 1981. Men allermest lever han dog for os i den inspiration, han såede i sine medarbejdere, og i den skat af klogskab, varme og forståelse, som enhver med sans for fortiden kan få andel i ved at læse hans bøger og skrifter.

Æret være P. V. Glob's minde.